

TALVISOTA KUHMOSSA

OSASTO KEKKONEN

**TOIMINTAKERTOMUS
5.12.1939 – 27.1.1940**

Aikaisemmin

Er.Os./KuHK

Alkuperäisestä sotapäiväkirjasta luettavaan muotoon muokannut

Matti Halonen 2014

Selostus

Osasto Kekkonen toiminnasta

Ajalla 30.11.1939 – 27.1.1940

Er.P 14

Selostus Er.Os./KuHK:n ja siitä vahvistamisen kautta muodostettuun Os. Kekkonen toiminnasta 30.11.1939 – 27.1.1940

- 21.10.1939 Er.Os/KuHK, jonka muodosti 2./Er.P14 ja siihen liitetty konekivääripuolijoukkue siirrettiin ennen sotatoimien alkamista Jämäksestä Sumsalle.
- 21.11.1939 Osasto siirrettiin edelleen Sumsalta Kalliojoelle. Osaston tehtävänä oli rajan vartiointi 2./KR:n (Kainuun Rajavartioston toinen komppania) pohjoisen vartiopiirin alueella, mikä käsitti Viiksimon, Kannaksen, Korkanan, Vartiuksen ja Lentiiran vartioasemat sekä Kuumun puhelinvartion.
- 30.11.1939 Sotatoimien alettua osaston partiot partioivat valtakunnan rajan yli Miinoan sekä Akonlahden suuntiin, missä estivät rajan yli tulleiden vihollispartioiden, toimimisen ja etenemisen rajanpinnassa olevien vartioiden suunnilla.
- 5.12.- 6.12.1939 Osasto sai käskyn lähettää, ensiksi joukkueen, ja päivää myöhemmin lähes koko osaston pääosat, Hukkajärven tien suunnalle, estämään siellä jo Vääräjoelle edenneen vihollisen tulon kauemmaksi sisämaahan. IV joukkue, vänrikki Jorma Kaukon johtamana, jäi edelleen aikaisemmalle suunnalle takaisin Sumsalle vedettynä.
- 5.12.1939 Hukkajärven tien suunnassa sodan alkamisesta saakka puolustanut ja Vääräjoelle saakka viivytännyt ja vetäytynyt 2.Os/B alistettiin myös Er.Os./KuHK:n päällikköksi, luutnantti Jussi Kekkoselle. Vääräjokilinja, josta 2.Os/B oli jo osittain irrottautunut, miehitetiin 5.12 uudelleen. Asemaa käytettiin epäedullisen maastonsa vuoksi etuvartioasemana, varsinaisten päävastarinta-asemien ollessa Tyrävaarassa. Tyrävaaran, samoin kuin Vääräjoen linjaa, alettiin osaston toimesta varustaa puolustustukikohdaksi.
- 12.12.1939 Taisteluetuvartioasemat kuitenkin menetettiin vihollisen päästessä pimeän turvin siirtämään osiaan selustamme. Uudet asemat miehitetiin Laajan tienhaaran tasalta.
- 5.12 – 12.12.1939 Partio toiminta ulotettiin aina Kiekinniemielle asti. Partiot häiritsivät matkoiltaan vihollisen yhteyksiä.
- 16.12.1939 Vihollinen pakotti etuvartioasemassa olleen 2.Os/B:n vetäytymään päävastarinta-asemaan. (Liite 1. Päävastarinta-aseman sijoitus).
- 17.12.1939 Vihollinen yritti hyökkäysvaunun ja konekiväärien tukemana hyökätä puolustusaseman vasenta sivustaa vastaan Tyrävaaran talon kohdalla. Hyökkäys torjuttiin.
- 19.12.1939 Vihollinen yritti uudestaan hyökätä, mutta tällä kertaa oikealta. Tämäkin yritys torjuttiin. Vihollinen vetäytyi Rannan talon maastoon ja ulotti varmistuksensa

päivän ajaksi Tyrävaaran taloaukean reunaan, mutta siirsi vartiopaikkansa yön ajaksi majoituspaikkansa lähimaastoon.

- 17.12 – 23.12.1939 Päivien välinen aika oli erittäin vilkasta partiotoimintaa, joka ulotettiin vihollisen yhteyksille aina Kiekinniemelle saakka. Erittäin tehokkaaksi muodostuivat partioiden suorittamat ylläköet vihollisen majoituspaikkoja vastaan öiseen aikaan. Vääräjoen silta, joka oli vihollisten vartioima, se räjäytettiin neljä kertaa.
- 23.12.1939 Osasto sai luvan hyökätä seuraavana päivänä. (Liitteenä N:o 2. Taistelukertomus Rannan taistelusta 24.12.1939).
- 24.12.1939 Onnistuneen hyökkäyksen jälkeen, jossa ei kuitenkaan saavutettu lopullista tarkoitusta, vihollisen tuhoamista täydellisesti, lähdettiin heti takaa-ajoon perääntyvän vihollisen perään. Takaa ajava partio eteni perässä aina Polvelaan asti. Seuraavana päivänä, 25.12, joukkue jatkoi Kiekinniemelle saakka, missä vasta sai kosketuksen sinne pysähtyneisiin ja puolustukseen asettuneisiin vihollisiin.
- 26.12 – 27.12.1939 Päivät käytettiin tiedusteluun vihollisen asemien selville saamiseksi, sekä sen huoltoyhteyksien tuhoamiseen.
- 26.12 – 27.12 välisenä yönä poltettiin Hukkajärven talot.
- 28.12.1939 Saatuaan luvan, osasto suoritti osalla voimistaan hyökkäyksen Kiekinniemelle. (Liite N:o 3. Taistelukertomus Kiekinniemen taistelusta 28.12.1939).
- Erään vangin kertoman mukaan, Kiekinniemeltä pääsi vain rippeet, noin 70 miestä pakenemaan valtakunnan rajan taakse. Vihollinen menetti koko kuormastonsa j.n.e.
- Osasto työnsi etumaisen varmistusosastonsa tämän jälkeen Mäntyvaaraan ja siitä ryhmän edelleen Kiekinniemelle, pääosan jäädessä Polvelaan. Osaston tehtävä käsitti Kuusijärventien (Saunajärventien) suunnassa edenneen vihollisosaston häiritseminen sivustoilta ja sen huoltotoiminnan häiritsemisen välillä valtakunnan raja – Saunajärvi, vihollisen partioinnin estämisen, Er.P14 vasemman sivustan varmistamisen, ja valtakunnan rajan vartiointin, Suomussalmen kunnan rajalle saakka.
- 29.12.1939 – 26.1.1930 Osaston sijoitus Liite N:o 4. (Osaston sijoitus 29.12.1939 – 26.1.1940 välisenä aikana).
- Yllä mainittuna aikana jokapäiväisillä rajalle ulottuvilla partioilla, ei todettu vihollisen erikoisemmin yrittäneen edetä Hukkajärven suunnalla, vaan ainoastaan suorittivat partiointia. Vihollisen varmistusosasto sijaitsi tien suunnassa rajan toisella puolella.
- Partiotoimintamme vihollisen sivustaan välillä valtakunnanraja – Saunajärvi muodostui erittäin vilkkaaksi ja kohdistui:
- vihollisen liikenteen häiritsemiseen.
  - vihollisen tiedustelun estämiseen päätiellä, erikoisesti, Vetkon, Lutjan ja Nivan suunnilla.

- 1.1.1940 Vihollinen kiinnitti erikoista huomiota juuri yllämainittuun suuntaan, jossa ko. päivästä alkaen liikkui säännöllisesti 30 – 40 miehisiä partioita, jotka pyrkivät Polvelan suuntaan.
- 19.1.1940 Noin 120 miestä käsittävä vihollisen tiedusteluosasto yritti edetä Lutjan suunnalle, mutta joutui siellä osastomme saartamaksi. Vihollisen tiedusteluosasto oli saarroksissa aina 21.1 saakka, jolloin se III/JR 25:n erään joukkueen, vastoin määräystä tapahtuneen toiminnan kautta pääsi osittain irrottautumaan. Osasto menetti kuitenkin paikalle jääneinä kaatuneina kaksi upseeria ja noin 30 miestä sekä joukon aseita. Edellä mainitun laisissa partiokahakoissa vihollinen menetti säännöllisesti 10 – 15 miestä.
- 30.11.1939 – 17.1.1940 Välisenä aikana olivat Osasto Kekkonen viholliselle aiheuttamat tappiot noin 350 miestä kaatuneina ja 10 miestä vankeina. Sotasaaliina saatiin 32 elävää hevosta, (58 hevosta tapettiin) kaksi tykkiä ja kaksi kevyttä hyökkäysvaunua. Lisäksi osastomme tuhosi kolme lentokonetta, joista kaksi Pellikan kämpän maastoon laskeutunutta lentokonetta räjäytettiin ja poltettiin ja yksi lentokone ammuttiin alas Kiekinniemellä. Omat osastomme tappiot yllämainittuna aikana olivat: Kaatuneina yksi upseeri (Luutnantti Kaasila), yksi aliupseeri ja kolme miestä. Noin kymmenen miestä haavoittui.

Tarkemmin taisteluista Tyrävaarassa ja Kiekinniemellä

- 24.12.1939 Jouluaaton hyökkäys vihollisen lyömiseksi Kiekinkosken suunnalla.
- Käsky Jouluaaton hyökkäyksestä Tyrävaarassa 24.12.1939

Er.P14
Os. Kekkonen

Kertomus Rannan taistelusta 24.12.1939. (Tyrävaara).

Johtaja: Luutnantti Kekkonen
Joukot: Er.Os./ KuHK – 4 joukkue
2 os/B + Os. Rasilo
Säätily: Kirkas

Taistelun kulku:

- 23.12.1939 18.00 Osaston johtaja luutnantti Kekkonen käsky, jossa muun muassa:
- Osastomme tuhoaa Rantaan majoittuneen vihollisen.
  - Os/B hyökkää Tyrävaaran talon kautta Pienen Kupsusen etelärannan suuntaisesti kulkevaa metsäharjannetta tavoitteena Rannan talo.
- Er.Os. KuHK hyökkää Hogikkoahosta Rantaan johtavan tien suuntaisesti, tavoitteena Ranta. Painopiste maantien pohjoispuolella.
- Puolijoukkue neljännessä joukkueesta siirtyy puolustusasemaan Vääräjoelle, tehtävänä estää mahdollisesti länteen etenevien vihollis-osastojen eteneminen ja perääntyvien osastojen estäminen Rannan talosta itään päin. Osasto Rasilo jää reserviin Hongikkoahon länsipuolelle, maantien varteen.

Kranaatinheitin osasto asettuu tukiasemaan Pieni Kupsusenjärven länsipäähän, josta ampuu keskityksen, aluemaalina Rannan talo. Merkinä tulen siirrosta itään päin, on osastojen ampumat valoraketit, jotka osoittavat missä hyökkäävät osastot etenevät.

Pioneeriryhmä miinoittaa Rannan talosta johtavan oikotien Hongikkoahon länsipuolella. Miinoituksen on oltava valmiina 24.12 klo 07.30.

Panssarintorjuntatykki asetetaan asemaan Hongikkoahosta Rantaan johtavan tien varteen heti Er.Os./KuHK:n lähdettyä liikkeelle.

Hyökkäysvalmiusasemat Os.2/B:llä Tyrävaaran aukean itäreunasta noin 500 metriä itään ja Er.Os./KuHK:n Hongikkoahon aukean pohjoispuolella. Hyökkäysvalmiusasemissa on oltava 24.12 klo 07.30.

Joukkosidontapaikka on Tyrävaaran aukean länsireunasta noin 100 metriä länteen olevassa hiekkakuopassa, jota varten Er.Os./KuHK varaa kaksi hevosta ja osaston käytössä olevat henkilöautot.

Puhelinmiehet korjaavat yhteyden ”Hiekkaharjusta” Hongikkoahon länsireunaan, heti kun Er.Os./KuHK on edennyt hyökkäysvalmiusasemaan. Muut yhteydet hoidetaan läheteillä.

Minä olen Hongikkoahon länsireunassa reservin luona.

Hyökkäys alkaa 24.12. klo 08.00.

24.12.1939	07.45	Saapui ilmoitus Os.2/B:stä, että se on hyökkäysvalmiusasemissa ja samanaikaisesti luutnantti Ipatilta Er.Os./KuHK:sta.
	08.00	Luutnantti Kekkonen antoi valoraketilla merkin hyökkäyksen aloittamisesta. Samalla merkillä kranaatinheitin avasi tulen.
	09.30	Saapui ilmoitus Os.2/B:stä, että se on saanut asemat Rannan talosta noin 200 metriä aukean laidasta, mutta ei pääse eteenpäin ja että luutnantti Kaasila on haavoittunut. (Todellisuudessa kaatunut).
	09.40	Ilmoitus luutnantti Ipatilta, että osasto ei pääse eteenpäin vihollisen kiivaan tulen takia.
	09.45	Suullinen käsky: Luutnantti Rainio ottaa Os.2/B:n johtoonsa, ja hyökkää uudestaan entiseen tavoitteeseen, heti sen jälkeen kun kranaatinheittimemme suorittaa aseman vaihdon Hongikkoahoon ja avaa sieltä tulen. Samanaikaisesti hyökkää myös Er.Os./KuHK.
	09.47	Käsky kranaatinheitinosastolle aseman vaihdosta Hongikkoahoon.
	09.50	Käsky luutnantti Ipatille uudesta hyökkäyskäskystä kranaatinheittimen tulenavauksen jälkeen. Puoli joukkue hyökkää tien suunnassa ja painopisteessä hyökkää kaksi joukkuetta oikean kautta kaartuen. Reservi seuraa toisessa linjassa oikealta.

- 11.20 Saapui ilmoitus, että vihollisen hyökkäysvaunu on pyrkimässä Pienen Kupsusen rannan suunnassa Siltalaan ja että vihollisen asemissa on havaittu liikettä.
- 11.45 Luutnantti Kekkonen käskystä hyökkäsi yksi joukkue tien suunnassa Rannataloon missä kohtasi vain heikohkoa vastusta ja totesi vihollisen vetäytyneen sieltä pois sillan suuntaan.
- 12.05 Edellä mainittu joukkue sai käskyn edetä Siltalaan ja sieltä Kotajärven tien suunnassa päätielle.
- Käsky osasto Rasilolle ja III joukkueelle edetä päätien suunnassa Kotajärven tienhaaraan ja katkaista sieltä vihollisen vetäytymistä.
- 16.30 Saapui ilmoitus III joukkueelta, että vihollinen on asettunut osillaan Kortevaaran ja Kotajärven tienhaaran itäpuolelle. Osastomme ei pääse eteenpäin.
- 16.35 Käsky III joukkueelle edetä Kortevaaran eteläpuolitse Laajan tienhaaraan Kortevaarassa olevan vihollisen selkään.
- 18.10 Saapui ilmoitus, että I joukkue on edennyt Siltalasta Kotajärven tienhaaraan, tuhonnut tielle 14 hevosta, jotka olivat pyrkimässä pakoan. Yksi hevonen saatiin kiinni elävänä. Vihollisen koko kuormasto oli jäänyt maantielle. Vihollinen on vetäytynyt tienhaaran maastosta.
- 18.35 Käsky osasto Rasilolle edetä tien suunnassa tavoitteena Vääräjoki ja puhdistaa maasto vihollisista.
- 19.30 Vihollinen saapui Vääräjoelle, siellä väijyksissä olevan puolijoukkueen Kaukon asemien eteen ja yritti välittömästi mennä Vääräjoen yli. Osaston tulenavauksen jälkeen rantatörmälle tuli vihollisen hyökkäysvaunu, josta suuntautui kiivas konekiväärituli asemiimme. Sen lisäksi rantapenkan suojasta kohdistui kiivas tykistötuli. Osasto Kauko oli pakotettu vetäytymään pois, kun lisäksi vielä vihollisosasto oli kaartamassa sen selkään.
- 19.30 Käsky partio Aroselle (puolijoukkue) vihollisen takaa-ajosta tavoitteena Polvela.
- 24.00 Joukot saapuivat majoituspaikalle joulua viettämään.
- 25.12.1939 05.30 Joukkue Hannikainen lähti vihollisen takaa-ajoon tavoitteena Kiekinkoski. Jos se on vapaa vihollisista, partiointia on jatkettava valtakunnan rajalle saakka.

Kertomus Kiekinniemen taistelusta 28.12.1939.

Er.P14
Os.Kekkonen

Johtaja: Luutnantti Kekkonen
Joukot: Joukkue Hannikainen (Os.2/B:stä + Joukkue /Er.Os/KuHK:sta).
Osasto Rasilo + Krh.os + kk-joukkue.
Sää: Kirkas
Taistelun kulku:

26.12 – 27.12.1939 Suoritettujen jatkuvan tähytyksen ja partiointin avulla selvitettiin, ettei Kiekin-

niemelle ole saapunut vihollisen lisäjoukkoja niiden lisäksi mitä sinne ennestään oli Rannan taistelun jälkeen perääntynyt.

- 27.12.1939 Osasto sai luvan hyökätä osilla osastostaan Kiekinniemen taloryhmää vastaan, toisen osan suojatessa varmistaessa sivustat.
- 28.12.1939 03.00 Polvelasta, aikaisemmin annetun marssikäskyn mukaisesti lähti Mäntyvaaraan, III joukkue, Os. Rasilo, konekiväärijoukkue ja kranaatinheitinjoukkue.
- 28.12.1939 05.30 Osaston johtaja antoi käskyn Mäntyvaarassa. Käskyssä muun muassa:
- osasto hyökkäyksen painopiste on Kiekinkosken eteläpuolelta osastolla, johon kuuluu III joukkue ja Os. Rasilo, johtajana vänrikki Haataja. Hyökkäys suoritetaan kaartuen Kiekinniemen ampumaradan kautta Kiekinniemen taloon idän ja kaakon suunnista.
  - Joukkue Hannikainen, miinus yksi partiossa yön ollut ryhmä, hyökkää Pirttijärven länsipuolitse, mistä kiertää Kiekinniemen pohjoispuolelle, täältä käsin tukee osasto Haatajan hyökkäystä ja katkaisee viholliselta perääntymistien.
  - tukituki:
Kranaatinheitinjoukkue ja konekiväärijoukkue menevät valmiiksi tiedusteltuihin aseisiin. Konekiväärijoukkue Kiekinniemen länsipuolella olevaan niemeen, siten että pystyy ampumaan Kiekinniemen taloaukealle ja Kiekinniemen talon pohjoispuolelle, Hukkajoelle. Kranaatinheitin osasto menee asemaan ko. niemeen, jossa on konekiväärit, maantien varteen.
  - Os. Haataja ilmoittaa etenemisensä valoraketteja ampumalla, muut yhteydet läheteillä.
  - minä olen kranaatinheittimen tulenjohtopaikalla
  - Hyökkäys alkaa 08.30 konekiväärin ja kranaatinheittimen tulenavauksella.
- 28.12.1939 08.30 Alkoi kranaatinheittimen ja konekiväärien tuli.
- 08.45 Alkoi kuulua kiivasta ammuntaa osasto Haatajan hyökkäyssuunnasta.
- 11.30 Saapui ilmoitus, jonka mukaan vihollinen on lähtenyt perääntymään maantien suunnassa. Osasto on saavuttanut Kiekinniemen aukean reunan Haikolan talon kohdalla.
- 11.35 Vänrikki Haataja pyysi kranaatinheittimen keskitystä Kiekinniemen taloon, koska sinne oli pesiytynyt vihollisia. Keskityksen jälkeen juoksi osa vihollisista taloaukealle, joista kaatui toistakymmentä talon pihapiiriin, osan jäädessä taloon.
- 15.30 Osasto Haataja valtasi vihollisen asemat taloaukean ulkopuolelta. Taloon jäi vielä talossa olevat vihollisasemat.
- 15.40 Ilmoitus Hannikaisen joukkueelta, että se on tuhonnut yhdeksän aamuhämärissä pakoon yrittänyttä hevosta ja ne viholliset, jotka olivat maantien suunnalle tulleet.
- 16.00 Saavutettiin Kiekinniemen talo. Luutnantti Kekkosen käskystä osasto jäi odottamaan yötä, jolloin talo sisällä olevine vihollisineen poltettaisiin.
- 16.00 Aloitettiin sotasaaliin kokoaminen ja vihollisasemien tarkastaminen. Todettiin, että jäljistä päätellen noin 50 – 200 vihollista on päässyt salaa Hukkajoen

rannassa olevia YH:n aikana kaivettuja taisteluhautoja ja rannan poukamaa hyväksi käyttäen pakenemaan.

19.00 Kranaatinheitinosasto ja konekiväärijoukkue, sekä joukkue Hannikainen, lähtivät pääsijoituspaikkaan Polvelaan.

21.00 Kiekinniemelle varmistusosastoksi jäänyt ryhmä oli löytänyt vihollisen jättämän kevyen tykin ja ampuneet sillä tuhoisin seurauksin taloa, johon loput viholliset olivat jääneet. Sen jälkeen osasto oli käynyt tuhoamassa talossa vielä jäljellä olleet viholliset.

Kiekinniemelle varmistamaan jäi os. Rasilo ja III joukkue.

Sotasaalis:

24 elävää hevosta
34 kuollutta hevosta
1 kevyt hyökkäysvaunu
1 kevyt tykki
2 tykin ammusvaunua
Aseita ja ammuksia ym.

Vihollisen joukot: 250 – 300 miestä.

Vihollisen tappiot: Vihollisista pääsi arvion mukaa 50 – 100 miestä, erään vankitiedon mukaan, 70 miestä pakoon valtakunnan rajan taakse.